

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematu “Komisijas paziņojums Eiropas Parlamentam, Padomei, Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejai un Reģionu komitejai “Atklātais internets un tīkla neitralitāte Eiropā””

COM(2011) 222 galīgā redakcija

(2012/C 24/31)

Ziņotājs: **PEGADO LIZ kgs**

Eiropas Komisija saskaņā ar Līguma par Eiropas Savienības darbību 304. pantu 2011. gada 19. aprīlī nolēma konsultēties ar Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteju par tematu

“Komisijas paziņojums Eiropas Parlamentam, Padomei, Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejai un Reģionu komitejai “Atklātais internets un tīkla neitralitāte Eiropā””

COM(2011) 222 galīgā redakcija.

Par Komitejas dokumenta sagatavošanu atbildīgā Transporta, enerģētikas, infrastruktūras un informācijas sabiedrības specializētā nodaļa savu atzinumu pieņēma 2011. gada 7. oktobrī.

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteja 475. plenārajā sesijā, kas notika 2011. gada 26. un 27. oktobrī (26. oktobra sēdē) ar 151 balsi par un 1 atturoties, pieņēma šo atzinumu.

1. Secinājumi un ieteikumi

1.1 Atklāta interneta un tīkla neitralitātes jeb “tīkla brīvību” jēdzieni ir svarīgi ikvienam regulējumam, kura mērķis ir garantēt brīvību izmantot internetu kā saziņas līdzekli.

1.2 Vairākos svarīgos dokumentos atklāta interneta un tīkla neitralitātes garantēšana ir atzīta par vienu no politiskajiem pamatmērķiem ES līmenī un ir īpaši norādīta kā politisks mērķis “Eiropas digitalizācijas programmā”, kas ir viens no svarīgākajiem pilāriem stratēģijā “Eiropa 2020”.

1.3 Tāpēc EESK atzinīgi vērtē Komisijas paziņojumu, kas vērsts uz tirgus un tehnoloģiskās attīstības ietekmi uz tīkla brīvībām. Tomēr šis paziņojums neatbilst EESK pamatotām vēlmēm.

1.4 Komisija atzīst noteiktas situācijas, kuras varētu būt par iemeslu šo principu pārkāpumiem, taču tā vietā, lai nodrošinātu rīcību minēto principu aizsardzībai, tā aizstāv nogaidošu pieeju.

1.5 Ņemot vērā šī jautājuma risināšanas steidzamo nepieciešamību Eiropas ekonomiskās un sociālās nākotnes kontekstā, EESK stingri iesaka pēc iespējas drīzāk atklāt interneta un tīkla neitralitātes principus oficiāli nostiprināt ES tiesību aktos, neaizmirstot par tehnoloģiju attīstību (jaunākajiem sasniegumiem) šajā jomā.

1.6 Turklāt EESK uzskata, ka tagad ir īstais laiks, lai definētu principus, kas nodrošina atklātu un neitrālu internetu, un Komiteja iesaka pieņemt attiecīgo principu kopumu, kā minēts 7.12. punktā.

1.7 EESK arī uzskata, ka šie principi ir īpaši svarīga nozīme interneta kā pilsoniskuma veicināšanas instrumenta attīstībai, pamatojoties uz ES Pamattiesību hartu, un ka tie ir būtisks nosacījums Ženēvā 2003. gadā un Tunisā 2005. gadā izvirzīto WSIS mērķu īstenošanai.

1.8 EESK uzskata, ka tūlītējai rīcībai šajā jomā būs izšķirīga nozīme stratēģijas “Eiropa 2020” un “Eiropas digitalizācijas programmas” mērķu īstenošanā, kā arī iekšējā tirgus turpmākajā veidošanā, un atzinīgi vērtē komisāres Kroes kdzes nesenos publiskos paziņojumus šajā sakarā.

1.9 Tāpēc Komiteja aicina Eiropas Parlamentu un dalībvalstis īstenot proaktīvu pieeju, lai nodrošinātu tīkla brīvību aizsardzību, un sagaida, ka Komisija rīkosies atbilstoši.

2. Komisijas paziņojuma kopsavilkums, raksturs un saturs

2.1 Paziņojums ir politisks dokuments, ar ko Eiropas Komisija izpilda apņemšanos, ko tā pauda 2009. gada telekomunikāciju reformu paketei pievienotajā deklarācijā⁽¹⁾: “(...) [Komisija] pārraudzīs tirgus un tehnoloģiskās attīstības/tehnoloģisko norišu ietekmi uz “tīkla brīvībām” un līdz 2010. gada beigām ziņos Eiropas Parlamentam un Padomei, vai ir vajadzīgas papildu vadlīnijas.”

2.1.1 Minētajā deklarācijā Komisija pauda stingru un skaidru apņemšanos “saglabāt atklātu un neitrālu internetu, pilnībā ņemot vērā likumdevēju vēlmi ietvert tīkla neitralitāti kā politikas mērķi un regulatīvu principu, kuru valsts pārvaldes iestādēm vajadzētu veicināt”.

⁽¹⁾ OV L 337, 18.12.2009.

2.2 Jāatceras, ka "Eiropas digitalizācijas programmā" Komisija paziņoja, ka tā "cieši uzraudzīs jauno tiesību aktu noteikumu ievērošanu saistībā ar atklātu un neitrālu internetu" ⁽²⁾.

2.3 Paziņojumā aprakstīts sabiedriskās apspriešanas un faktu noskaidrošanas process, ko Komisija veica 2010. gadā ⁽³⁾, kā arī Komisijas un Parlamenta 2010. gada 11. novembrī kopīgi rīkots sammits ⁽⁴⁾.

2.4 Komisija secina, ka papildus pasākumi patlaban nav nepieciešami, jo nav pietiekami daudz faktu, kas liecinātu, ka pašreiz vajadzīgi papildu tiesību akti.

2.4.1 Apspriešanās procesā vairākas ieinteresētās personas un Eiropas Elektronisko komunikāciju regulatoru iestāde (BEREC) ziņoja, ka daži interneta pakalpojumu sniedzēji ierobežo noteiktus datplūsmas veidu pieprasījumus (*throttling*), bloķē tos un pieprasa diskriminējošas cenas par to nodrošināšanu ⁽⁵⁾.

2.4.2 Tomēr Komisija cer, ka pārskatītajā ES elektronisko sakaru regulējumā ietilpstošajiem noteikumiem par līgumiem ⁽⁶⁾, pārredzamību ⁽⁷⁾, operatora maiņu ⁽⁸⁾ un pakalpojumu kvalitāti ⁽⁹⁾ būtu jāveicina konkurence.

2.4.3 Turklāt Komisija uzskata, ka jādod pietiekams laiks šo normu īstenošanai un lai pārliecinātos par to praktisko darbību ⁽¹⁰⁾.

2.5 Paziņojumā nav skaidri definēti galvenie termini un kā tos varētu interpretēt ES tiesību aktos. Proti, tajā apgalvots, ka "nav noteiktas "tīkla neitralitātes" definīcijas".

⁽²⁾ COM(2010) 245 galīgā redakcija, 26.8.2010.

⁽³⁾ http://ec.europa.eu/information_society/policy/ecomm/library/public_consult/net_neutrality/index_en.htm.

⁽⁴⁾ http://ec.europa.eu/information_society/policy/ecomm/library/public_consult/net_neutrality/index_en.htm.

⁽⁵⁾ Pieprasījumu ierobežošana (*throttling*): interneta pakalpojumu sniedzējs var ierobežot joslas platumu, lai tīši samazinātu konkrētām klientam sniegtā pakalpojuma ātrumu noteiktiem datplūsmas veidiem. BEREC ziņoja, ka daži piegādātāji Francijā, Grieķijā, Ungārijā, Lietuvā, Polijā un Apvienotajā Karalistē vienādranga (P2P) datu koplietošanas vai videostraumējuma pakalpojumiem piemēro ātruma ierobežojumu (pieprasījumu ierobežošana). Bloķēšana: interneta pakalpojumu sniegšanas uzņēmums var tīši bloķēt noteiktu tīmekļa vietņu IP adreses, lai liegtu saviem interneta pakalpojuma klientiem piekļuvi atsevišķām lietojumprogrammām un pakalpojumiem. BEREC ziņoja, ka daži mobilie operatori Austrijā, Vācijā, Itālijā, Nīderlandē, Portugālē un Rumānijā bloķē vai pieprasa papildmaksu par IP balsis pārraides (VoIP) pakalpojumu sniegšanu.

⁽⁶⁾ Universālā pakalpojuma direktīvas, kas grozīta ar Pilsoņu tiesību direktīvu (2009/136/EK), 20. panta 1. punkta b) apakšpunkts.

⁽⁷⁾ Universālā pakalpojuma direktīvas, kas grozīta ar Pilsoņu tiesību direktīvu (2009/136/EK), 21. panta 3. punkta c) un d) apakšpunkts.

⁽⁸⁾ Pilsoņu tiesību direktīvas (2009/136/EK) 47. apsvēruma.

⁽⁹⁾ Universālā pakalpojuma direktīvas, kas grozīta ar Pilsoņu tiesību direktīvu (2009/136/EK), 22. panta 3. punkts.

⁽¹⁰⁾ Komisija 2011. gada 19. jūlijā uzsāka tiesvedību pret 20 dalībvalstīm par pārskatītā regulējuma netransponēšanu valstu tiesību aktos.

2.5.1 Tā vietā tekstā abi termini ir saplūdināti un ES juridiskā nostāja abos ir pausta, atsaucoties uz Pamatdirektīvas 8. panta 4. punkta g) apakšpunktu, kurā valstu regulatoriem uzlikts pienākums nodrošināt, ka galalietotāji var piekļūt informācijai un to izplatīt, kā arī izmantot viņu izvēlētās lietotnes un pakalpojumus (ievērojot piemērojamos tiesību aktus) ⁽¹¹⁾.

2.6 Paziņojuma noslēgumā Komisija apsola publicēt secinājumus BEREC turpmākajiem pētījumiem par interneta pakalpojumu sniedzēju darbības paņēmieniem, kas varētu būt vērsti pret konkurenci un atklāta un neitrāla interneta principiem. Ja atklāties nozīmīgas un ietilgušas problēmas un Komisija uzskatīs, ka vajadzīgs papildu regulējums, tā par nepieciešamajiem pasākumiem iesniegs Padomei priekšlikumus.

3. Par ko ir runa?

3.1 Nopietna problēma ir tā, ka nav precīzi definēti galvenie termini. Neesot definīcijai, nav iespējams skaidri izklāstīt argumentus, ne arī sniegt skaidras vadlīnijas tirgum un regulatoriem par šajā jomā paredzēto ES regulējuma apjomu.

3.2 Atklātais internets

3.2.1 Atklātais internets ir jēdziens, kas pastāvēja jau interneta un globālā tīmekļa (*World Wide Web*) pirmsākumos. Globālais tīmeklis ikvienam ar interneta pieslēgumu nodrošināja piekļuvi publiski pieejamā interneta saturam visā pasaulē.

3.2.2 Atklātais internets ir princips, ka mēs kā lietotāji varam brīvi, bez valdību vai interneta pakalpojumu sniedzēju ierobežojumiem pieslēgties publiskajam internetam, proti, saturam, tīmekļa vietnēm, platformām un ar tām saistītajām iekārtām un pieļautajiem komunikācijas veidiem.

3.2.3 Tas ir "atklāts" tāpēc, ka tiek izmantoti bezmaksas, plaši pieejami standarti, ko ikviens var izmantot, lai izveidotu tīmekļa vietnes, lietotnes un pakalpojumus, un tāpēc, ka visa veida datplūsma tiek apstrādāta līdzīgi.

3.2.4 Ja ir piekļuve publiskajam internetam, nav jāprasa atļauja vai papildus jāmaksā interneta pakalpojumu sniedzējam, lai sakontaktētos ar citiem tiešsaistē. Ja kāds rada inovatīvu, jaunu pakalpojumu, viņam nav jāsaņem atļauja par tā piedāvāšanu pārējiem.

3.2.5 Šī saziņas un inovācijas brīvība ir interneta ievērojamās popularitātes/panākumu pamatā.

⁽¹¹⁾ Direktīva 2002/21/EK, kas grozīta ar 2009. gada 25. novembrī pieņemto Direktīvu 2009/140/EK (OV L 337, 18.12.2009).

3.2.6 Realitātē patlaban liela daļa no publiskā interneta vairs nav atklāta. Tīmeklis joprojām ir atklāts, bet lietotnes, ko izmantojam viedtālrunos, kā arī sociālo kontaktu veidošanas vietnes, ko apmeklējam, un saturs, ko iegādājamies par maksu, veido daļu no "slēgtā" interneta, kas ir pieejams, vienīgi pieslēdzoties kādam piederošām saskarnēm un lietojumprogrammu saskarnēm⁽¹²⁾.

3.2.6.1 Valstis⁽¹³⁾, uzņēmumi⁽¹⁴⁾ un tīklu operatori⁽¹⁵⁾ arvien vairāk ierobežo piekļuvi publiskajam internetam vai izmaina tā darbību politisku, tehnoloģisku vai komerciālu iemeslu dēļ.

3.2.7 Taču atklātā interneta koncepcija ir pamatā tam, ka visā pasaulē internets ir veicinājis saimniecisko inovāciju, demokrātisko līdzdalību, vārda brīvību un mācības tiešsaistē. Tas ir ārkārtīgi svarīgs jēdziens saistībā ar mūsu vērtībām — ES Pamattiesību hartā minētajām brīvībām, vienlīdzību un cilvēktiesībām.

3.2.8 Lai gan tas nav tieši pieminēts, tomēr atklātā interneta princips ir iekļauts elektronisko komunikāciju pamatdirektīvas 1. panta 3.a punktā un 8. panta 4. punkta g) apakšpunktā, kā arī Pilsoņu tiesību direktīvas (2009/136/EK) 28. apsvērumā.

3.3 Tīkla neitralitāte

3.3.1 Tīkla neitralitātes princips izriet no atklātā interneta jēdziena. Ja atklātais internets attiecas uz atklātiem standartiem un brīvību pieslēgties internetam un to izmantot, tad tīkla neitralitāte attiecas uz interneta pakalpojumu sniedzēju komerciālajām attiecībām ar interneta lietotājiem. Tās jēga ir patērētāju tiesību aizsardzība, pamatojoties uz principu par atklātu internetu bez tīkla piekļuves piegādātāja nepamatotas komerciālas iejaukšanās.

3.3.2 Tīkla neitralitātes princips nozīmē to, ka uzņēmumiem, kas sniedz interneta pakalpojumus, visi līdzīgi interneta datu avoti jāapstrādā vienādi un nedrīkst atšķirīgi attiekties pret dažādiem datplūsmas veidiem komerciālu motīvu dēļ.

⁽¹²⁾ Lietojumprogrammu saskarne (*application programming interface, API*) ir programmas kods, kas ievietots starp divām programmām un nodrošina to savstarpējo saikni un sadarbību.

⁽¹³⁾ Ķīnas "lielais uguns mūris" jau tagad uzspiež stingru kontroli interneta saiknēm ar pārējo pasauli, pārrauga datplūsmu un bloķē piekļuvi daudzām tīmekļa vietnēm un pakalpojumiem. Citas valstis, tostarp Irāna, Kuba, Saūda Arābija un Vjetnama, ir ieviesušas līdzīgus ierobežojumus, un arī citas valdības pastiprina kontroli pār to, ko iedzīvotāji var redzēt un darīt internetā.

⁽¹⁴⁾ "Apple" mobilo ierīču lietotāji piekļūst daudziem interneta pakalpojumiem, izmantojot mazas, lejupielādējamās lietojumprogrammas, nevis tīmekļa pārlūkprogrammu. Nosakot, kuras lietojumprogrammas ir pieļaujamas to ierīcēs, "Apple" ir kļuvis par informācijas plūsmas kontrolētāju. Līdz ar lietojumprogrammu pielietošanu citās mobilajās ierīcēs un pat automašīnās un televizoros, to darīs arī citi uzņēmumi." *Economist*, 2.9.2010.

⁽¹⁵⁾ Interneta pakalpojumu sniedzēji un telekomunikāciju tīklu operatori, kas meklē jaunus ienākumu avotus, pielieto tehnoloģiju, lai savā tīklā diskriminētu dažādus interneta datplūsmas veidus un tādējādi varētu prasīt papildu samaksu par noteiktiem pakalpojumiem, tos degradēt vai pat bloķēt.

3.3.2.1 Šis princips ietver to, ka interneta lietotājiem jābūt tiem, kas nosaka, kādu saturu viņi aplūko un kādas lietotnes viņi izmanto internetā, un ka interneta pakalpojumu sniedzējiem nedrīkst atļaut izmantot savu pozīciju tirgū, lai diskriminētu konkurentu lietotnes vai saturu.

3.3.2.2 Var uzskatīt, ka datplūsmas pārvaldības pasākumi nav pretrunā ar šo principu, ciktāl šie pasākumi ir nediskriminējoši, pārredzami patērētājiem un vērsti uz pamatotiem pakalpojumu kvalitātes mērķiem. Datplūsmas pārvaldības pasākumi tomēr nedrīkst radīt stimulus tīkla attīstības palēnināšanai nolūkā uzturēt augstākas cenas resursu trūkuma dēļ.

3.3.3 Saskaņā ar šo principu pieslēguma tirgus juridiski jānodala no satura un lietotņu tirgus; tas nozīmē, ka uzņēmumiem, kas darbojas abos tirgos, ir pienācīgi jānodala savas darbības pārvalde vienā tirgū no otra tirgus.

3.3.4 Tomēr šķiet, ka šis princips varētu tikt apdraudēts.⁽¹⁶⁾ Interneta pakalpojumu sniedzējiem ir iespējams izmantot savu infrastruktūru, lai bloķētu interneta lietotnes un saturu (piemēram, tīmekļa vietnes, pakalpojumus un protokolus), it īpaši tos, ko piedāvā konkurenti, vai mainīt savus uzņēmējdarbības modeļus, lai pazeminātu dažu lietotāju piekļuves kvalitāti un apjomu. Šādas uzņēmējdarbības modeļu izmaiņas var novest pie netaisnīgas cenu diskriminācijas un pakalpojumu kvalitātes diskriminācijas.

3.4 Iepriekšējie EESK atzinumi

3.4.1 EESK vairākos atzinumos ir skaidri atbalstījusi abus minētos principus, kas pirmām kārtām vērsti uz brīvību un cilvēktiesībām, datu aizsardzību un privātās dzīves aizsardzību, demokrātisku un uz sadarbību pamatotu pārvaldību, iekļaušanu un iespēju došanu, inovāciju un ekonomikas izaugsmi.⁽¹⁷⁾

⁽¹⁶⁾ Atbildē uz EK sabiedrisko apspriešanos 2010. gada 30. jūnijā BEREC uzskaitīja trīs galvenos bažu avotus saistībā ar turpmāko situācijas attīstību: 1) konkurenci mazinoša ietekme varētu būt iespējams piemērot diferencētus izcenojumus, izmantojot tādas papāmienu kā padziļināta pakešu pārbaude (*deep packet inspection*) apvienojumā ar ekonomiskiem stimuliem un potenciālajām iespējām uzņēmumu vertikālai integrācijai; 2) iespējamās negatīvās ilgtermiņa sekas, ko tas atstātu uz interneta ekonomiku (inovāciju, vārda brīvību u.c.); 3) neskaidrības un kaitējums patērētājiem pārredzamības trūkuma dēļ.

⁽¹⁷⁾ Skatīt šādus EESK atzinumus: CESE 984/2008 par tematu "Elektronisko sakaru tīkli" (TEN/327–329, 2008. gada 29. maijs), ziņotājs *Hernandez Battaller* kgs, galvenokārt 1.1., 1.2.7. un 4.4. punkts; CESE 1915/2008 par tematu "Visiem pieejami ātrdarbīgas piekļuves pakalpojumi: pārdomas par elektronisko sakaru universālā pakalpojuma attīstību" (TEN/353, 2008. gada 3. decembris), ziņotājs *Hencks* kgs, galvenokārt 1.5. punkts; CESE 1628/2010 par tematu "Digitālā programma Eiropai" (TEN/426, 2010. gada 13. decembris), ziņotājs *McDonogh* kgs, galvenokārt 1.6., 1.9. un 4.5. punkts; CESE 525/2011 par tematu "Vienotā tirgus akts" (INT/548, 2011. gada 15. marts), ziņotāji *Federspiel* kdze, *Siecker* kgs un *Voleš* kgs; un it sevišķi nesensais atzinums CESE 669/2011 par tematu "Digitālās kompetences, digitālo prasmju un e-iekļaušanas stiprināšana" (TEN/453), ziņotāja *Batut* kdze.

3.4.2 Jo īpaši, atzinumā CESE 362/2011 EESK jau ir norādījusi: "Komiteja uzskata, ka tīkla neitralitātes princips būs ļoti svarīgs attiecībā uz interneta pakalpojumu nākotni Eiropā." ⁽¹⁸⁾

4. Principu pamatā esošā ekonomika: saikne ar stratēģiju "Eiropa 2020" un "Eiropas digitalizācijas programmu"

4.1 Digitālā ekonomika

4.1.1 Ar pamatprogrammu "Eiropas digitalizācijas programma" ⁽¹⁹⁾ stratēģija "Eiropa 2020" ⁽²⁰⁾ tiecas maksimāli izmantot interneta un digitālās ekonomikas milzīgo izaugsmes potenciālu.

4.1.2 Patlaban diviem miljardiem cilvēku ir piekļuve internetam, un e-tirdzniecības apgrozījums katru gadu sasniedz gandrīz 5,5 triljonus EUR. Ar internetu saistītais patēriņš un izdevumi tagad ir lielāki nekā lauksaimniecībā un enerģētikā, un valstīs, kurās internets ir plaši pieejams, tas pēdējos piecos gados ir veidojis 21 % no IKP pieauguma ⁽²¹⁾.

4.1.3 Nesenā McKinsey pētījumā ⁽²²⁾, kurā apsekoja gandrīz 5 000 MVU, tika konstatēts, ka uzņēmumi, kas aktīvi darbojas tīmeklī, attīstās vairāk nekā divreiz ātrāk par tiem, kuri tīmeklī bija izvietojusi minimālu vai nekādu informāciju. Šādi uzņēmumi salīdzinājumā ar citiem arī radījuši vairāk nekā divreiz lielāku darba vietu skaitu.

4.1.4 Lai gūtu pēc iespējas lielāku labumu no šī spēcīgā izaugsmes un pārveides motora, jādara viss iespējamais, lai paplašinātu piekļuvi internetam, un jānodrošina tā lietošanas brīvība, kā arī jāsamazina tā izmaksas patērētājiem un uzņēmumiem.

4.2 MVU, inovācija, nodarbinātība un izaugsme

4.2.1 Stratēģijā "Eiropa 2020" par svarīgu uzdevumu ir izvirzīts uzlabot jo īpaši MVU uzņēmējdarbības vidi, samazināt darījumu izmaksas, veicināt MVU inovāciju un atbalstīt jaunību nātos uzņēmumus.

4.2.2 Ikviena politika, kas uz Eiropas 23 miljonu MVU ⁽²³⁾ un patērētāju rēķina atskāš no atklāta interneta un tīkla

⁽¹⁸⁾ Skatīt EESK atzinumu CESE 362/2011 par tematu "Pirmā radiofrekvencu spektra politikas programma / Platjosla Eiropā" (TEN/434-435).

⁽¹⁹⁾ "Digitālā programma Eiropai", COM(2010) 245 galīgā redakcija.

⁽²⁰⁾ COM(2010) 2020 galīgā redakcija.

⁽²¹⁾ McKinsey Global Institute "Internet matters: The Net's sweeping impact on growth, jobs, and prosperity" ("Internetam ir nozīme. Interneta milzīgā ietekme uz izaugsmi, darbavietām un labklājību"), 2011. gada maijs.

⁽²²⁾ McKinsey Global Institute "Internet matters: The Net's sweeping impact on growth, jobs, and prosperity" ("Internetam ir nozīme. Interneta milzīgā ietekme uz izaugsmi, darbavietām un labklājību"), 2011. gada maijs, http://www.mckinsey.com/mgi/publications/internet_matters/pdfs/MGI_internet_matters_full_report.pdf.

⁽²³⁾ Eurostat (Eurostat Yearbook 2010, http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page/portal/publications/eurostat_yearbook_2010).

neitralitātes principiem par labu lielajiem tīkla operatoriem, kaitēs Eiropas spējai pārveidot ekonomiku un sabiedrību, kā tas paredzēts stratēģijā "Eiropa 2020".

4.3 Iekšējais tirgus un godīga konkurence

4.3.1 Atklāts internets un tīkla neitralitāte, kas varētu nodrošināt godīgu konkurenci un sekmēt inovāciju, ir ļoti svarīgi principi arī spēcīga digitālā vienotā tirgus ⁽²⁴⁾ izveidei.

5. Daži tīklu operatori iestājas pret tīkla neitralitātes principu

5.1 Daži tīklu operatori ir lobējuši valstu valdības, Komisiju un EP, lai palīdzētu palielināt viņu ienākumus no interneta pakalpojumiem ⁽²⁵⁾. Viņi apgalvo: ja vien viņi nevarēs izveidot jaunus ienākumu avotus no satura piegādāšanas, viņi nevarēs atļauties kapitālieguldījumus, kas vajadzīgi, lai ierīkotu Eiropā vajadzīgo ātrdarbīgo platjoslas pieslēgumu. ⁽²⁶⁾

5.1.1 Daži privāto tīklu operatori, kas konkurē tirgū, piedāvājot interneta pieslēgumus, un tiecas pēc īstermiņa peļņas no ieguldījumiem, patlaban piesardzīgi izturas pret ieguldījumiem šajā jomā, jo nesaskata pietiekamu uzņēmējdarbības ienesīgumu, īpaši nomaļos reģionos.

5.2 Tomēr, pateicoties Eiropas ieguldījumu atbalstam, lai nodrošinātu ātrdarbīgu platjoslas tīklu ⁽²⁷⁾, un pievilcīgai platjoslas pieprasījuma izaugsmei, tirgū ienāk jauni savienojumu infrastruktūras nodrošinātāji. Tā kā platjoslas infrastruktūras jomā Eiropā attīstās uz lielāku konkurenci balstīts tirgus, platjoslas pieejamību un tā nodrošināšanas izmaksas pozitīvi ietekmē arī jaunu virszemes un bezvadu platjoslas tehnoloģiju attīstība. Piemēram, tiek īstenoti liela mēroga projekti, lai nodrošinātu ātrgaitas internetu, īpaši lauku rajonos, izmantojot digitālo dividendi saistībā ar pāreju no analogās uz digitālo apraidi.

⁽²⁴⁾ Kā definēts paziņojumā "Ceļā uz aktu par vienoto tirgu. Par augsti konkurētspējīgu tirgus sociālo ekonomiku. 50 priekšlikumi, lai uzlabotu mūsu darbu, darījumus un savstarpējo apmaiņu" (COM(2010) 608 galīgā redakcija/2, 11.11.2010.) un paziņojuma "Divpadsmit mehānismi, kā veicināt izaugsmi un vairogt uzticēšanos. "Kopīgiem spēkiem uz jaunu izaugsmi"" (COM(2011) 206 galīgā redakcija, 13.4.2011.) 2.7. punktā.

⁽²⁵⁾ Eiropas četri lielākie interneta pakalpojumu sniedzēji — Deutsche Telekom, France Telecom, Telecom Italia un Telefónica — pasūtīja pētījumu, kas atbalstītu viņu nostāju. A.T. Kearney, 2010, "A Viable Future Model for the Internet" ("Dzīvotspējīgs interneta nākotnes modelis").

⁽²⁶⁾ Eiropas lielākie interneta pakalpojumu sniedzēji apgalvo, ka, ja viņiem nāktos bez papildus ienākumiem modernizēt tīklus, lai tie atbilstu 2014. gadā prognozētajam platjoslas pieprasījumam, tad viņu kapitāla peļņa samazinātos par 3 procentu punktiem līdz aptuveni 9 procentiem (A.T. Kearney, 2010, "A Viable Future Model for the Internet").

⁽²⁷⁾ Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes lēmumam, ar ko izveido pirmo radiofrekvencu spektra politikas programmu (COM(2010) 471 galīgā redakcija), "Platjosla Eiropā: ieguldījums digitālī virzītā izaugsme" (COM(2010) 472 galīgā redakcija), Komisijas ieteikums par regulētu piekļuvi nākamās paaudzes piekļuves (NGA) tīkliem (2010/572/ES, sk. <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2010:251:0035:0048:LV:PDF>); sk. arī Digitālās programmas progresa ziņojumu (SEC(2011) 708 galīgā redakcija, 31/05/2011).

5.3 Problēma ir tā, ka dažu interneta pakalpojumu sniedzēju priekšlikumi mainīt viņu uzņēmējdarbības modeļus, atsakoties no tīkla neitralitātes principa, ir tendēti uz interneta satura un pakalpojumu izmaksu palielināšanu vai arī interneta atklātuma samazināšanu.

5.3.1 Ja tīkla neitralitātes principu veiksmīgi izdosies iedragāt, ļaujot interneta pakalpojumu sniedzējiem aplikāt ar "nodevām", bloķēt vai ierobežot datplūsmas pieprasījumus starp lietotājiem un pakalpojuma sniedzējiem, tad interneta pakalpojumu izmaksas Eiropā sadārdzināsies, kas kaitēs inovācijai, izaugsmei, nodarbinātībai un stratēģijas "Eiropa 2020" īstenošanai.

5.3.2 Tas apdraudētu pat Pasaules samītā par informācijas sabiedrību (WSIS) izvirzīto mērķu, kurus noteica Ženēvā (2003) un Tunisā (2005) saskaņā ar tūkstošgades attīstības mērķiem ⁽²⁸⁾, sasniegšanu.

6. KPN ⁽²⁹⁾ izprovocē tīkla neitralitātes likuma pieņemšanu Nīderlandē

6.1 Komisija 19. aprīļa paziņojumā apgalvo, ka tai trūkst pietiekamu pierādījumu, ka operatori traucētu interneta datplūsmu komerciālos nolūkos, lai patlaban būtu pamats ieviest papildu tiesību aktus, kas aizsargātu tīkla neitralitātes principu.

6.2 Tomēr vēlāk, 10. maijā, Nīderlandes interneta pakalpojumu sniedzējs KPN norādīja ⁽³⁰⁾, ka tas plāno no jūlija ieviest papildu maksu lietotājiem par pieslēgšanos noteiktām interneta lietotnēm, piemēram, VoIP (Skype) un lietotnei īsziņu nosūtīšanai viedtālrunos WhatsApp.

6.2.1 Atklātībā nonāca informācija, ka KPN, līdzīgi citiem interneta pakalpojumu sniedzējiem, ir pielietojusi t.s. padziļinātas pakešu pārbaudes (DPI) ⁽³¹⁾ tehnoloģiju, lai analizētu lietotāju interneta datplūsmu, un ka uzņēmums plāno noteikt papildu maksu par VoIP zvaniem, WhatsApp datplūsmu un jebkādu citu saturu, kuram tas vēlētos kavēt piekļuvi vai no kā tas vēlētos gūt peļņu.

6.2.2 Tā kā tīkla neitralitātes principa ignorēšana bija uzņēmuma stratēģiskajās interesēs un tā kā nav juridiskas prasības ievērot šo principu, KPN atklāti paziņoja par savu nodomu piemērot papildu maksu noteiktiem interneta datplūsmas veidiem.

⁽²⁸⁾ Skatīt "Monitoring the WSIS Targets A mid-term review" ("WSIS mērķu uzraudzība. Vidusposma pārskats"), World Telecommunication/ICT Development Report 2010, ITU, Ženēva, 2010.

⁽²⁹⁾ KPN ir Nīderlandes telekomunikāciju uzņēmums ar interesēm daudzās Eiropas valstīs. Tas ir lielākais interneta pakalpojumu sniedzējs Nīderlandē, un tā ienākumi 2010. gadā bija EUR 13,4 miljardi, bet peļņa — EUR 1,8 miljardi.

⁽³⁰⁾ Skatīt videopārraidi "KPN Investor Day: Group Strategy" ("KPN investoru diena: grupas stratēģija"), http://pulse.companywebcast.nl/player1_0/default.aspx?id=12193&bb=true&swf=true.

⁽³¹⁾ Padziļināta pakešu pārbaude (Deep Packet Inspection, DPI) ir interneta pakalpojumu sniedzēju lietots paņēmieni, ar kuru detalizēti analizē datu paketi, kad tā iet caur pārbaudes punktu. Padziļināta pakešu pārbaude (un filtrēšana) nodrošina uzlabotu tīkla pārvaldību, klientu apkalpošanu un drošības funkcijas, kā arī interneta datizraci (data mining), slepus noklausīšanos, cenzūru utt.

6.3 KPN rīcības un turpmāko nodomu nonākšana atklātībā izraisīja Nīderlandē politisku vētru, kuras rezultātā Nīderlandes parlamenta apakšpalātā 22. jūnijā tika pieņemti Eiropā pirmie likumi, kas aizsargā atklāta interneta un tīkla neitralitātes principu.

6.4 KPN paustie nodomi neapšaubāmi pierādīja, ka daži tīkla operatori neuzskata pārskatīto elektronisko komunikāciju regulējumu, ne arī ES konkurences tiesības par nopietnu tīkla neitralitātes principa aizsardzību.

7. Vai ES būtu jārikojas tagad vai jānogaida?

7.1 Paziņojumā Komisija atbalsta nogaidošu pieeju.

7.2 Komisija sagaida, ka pārskatītā regulējuma transponēšana valstu tiesību aktos nodrošinās pienācīgu aizsardzību atklāta interneta principam. Gadījumā, ja operatori pārkāptu likumu, valstu regulatīvajām iestādēm ir skaidras pilnvaras rīkoties izšķirīgi.

7.3 Tomēr paziņojumā teikts, ka nav nepieciešamības obligātā kārtā nodrošināt tīkla neitralitātes principa piemērošanu. Tā vietā Komisija ierosina, ka pietiktu ar konkurences piesātinātu platjoslas pieslēguma tirgu apvienojumā ar pārredzamību un pārskatītā regulējuma noteikumiem par operatora maiņu.

7.4 No paziņojuma izriet, ka labāk būtu nogaidīt, vai pašreizējie tiesību akti un konkurences nosacījumi nodrošinās pienācīgu aizsardzību tīkla neitralitātes principam; ja *ad hoc* tiesību aktus īstenotu tagad, tas varētu negatīvi ietekmēt Eiropas interneta ekonomikas attīstību, atbaidot ieguldītājus vai neļaujot izveidoties citiem, inovatīviem uzņēmējdarbības modeļiem.

7.5 Nogaidošas pieejas aizstāvji norāda uz Eiropas konkurences piesātināto tirgu interneta pakalpojumu piegādātāju jomā, sakot, ka neapmierinātie klienti pāries pie cita interneta pakalpojumu piegādātāja, ja tīkla operatori ieviesīs diskriminējošas/atšķirīgas cenas par satura piegādi.

7.5.1 Taču tādā apgalvojumā netiek pietiekami ņemtas vērā patiesās grūtības daudziem lietotājiem nomainīt piegādātāju ⁽³²⁾, ne arī viltīgi izplānoto rezultātu, kāds varētu būt lielāko interneta pakalpojumu piegādātāju vienotai rīcībai, ja tie visi nolemtu pieprasīt diskriminējošu maksu par satura piegādi.

⁽³²⁾ Pārskatā par pakalpojumu sniedzēju nomainību Lielbritānijā (2010. gada 10. sept.) konstatēts: 45 % platjoslas klientu atzīst, ka pakalpojumu sniedzēju nomainīšana, ja viņiem ir šāda izvēle, sagādā pārāk daudz problēmu un ka patērētāji, visticamāk, nemainīs operatoru tikai tāpēc, ka tas ir liedzis vienu vai divus interneta lietojumus vai pieprasa par tiem pārmērīgu samaksu: <http://stakeholders.ofcom.org.uk/binaries/consultations/consumer-switching/summary/switching.pdf>.

7.6 Eiropā 61 % to mājsaimniecību, kurām šobrīd ir pieejams internets, patlaban pērk interneta pieslēgumu kā daļu no kompleksa piedāvājuma, kas ietver internetu, tālruni un televīziju. Turklāt 92 % mājsaimniecību, kas izmanto apvienotu pakalpojumu komplektu, nav pārgājušas pie cita piegādātāja, lai gan 36 % to ir apsvēruši⁽³³⁾. Acīmredzams, ka gudru/viltīgu mārketinga paņēmieni rezultātā interneta pakalpojumu piegādātāju ietekme tirgū palielinās, un tas negatīvi ietekmē lietotāju pārslēgšanos pie cita operatora — viltīgs mārketinga pasākums varētu paver iespējas interneta pakalpojumu sniedzējiem ļaunprātīgi izmantot savu varu un netikt sodītiem par paņēmieniem/rīcību, kas ir pretrunā tīkla neitralitātes principam, tādējādi gūstot pārmērīgu peļņu un vājinot konkurenci un inovāciju, ja vien to neaizliedz tiesiskais regulējums.

7.7 Jebkurā gadījumā jauno elektroniskās komunikācijas noteikumu efektivitātes novērtēšanas procesam būs vajadzīgs ilgs laiks.

7.7.1 Ņemot vērā to, cik ilgu laiku var paņemt regulatīvu pasākumu apsvēršana, izstrāde un pilnīga stāšanās spēkā/ieviešana ES 27 dalībvalstīs, kā arī to, cik ātri interneta pakalpojumu sniedzēji rīkojas, lai ieviestu jaunus uzņēmējdarbības modeļus, var sagaidīt, ka tīkla neitralitātes jēdziens būs zaudējis nozīmi, pirms taps jebkādi normatīvie noteikumi.

7.8 EESK iesaka citādu, proaktīvu pieeju, kas lielākoties pamatojas uz novēršanas un piesardzības principu, kas aprakstīti agrākajā atzinumā par tematu "Proaktīva tiesiskā pieeja"⁽³⁴⁾, un atzīnīgi vērtē komisāres Kroes kdzes nesenos publiskos paziņojumus, kuros pausts atbalsts šai pieejai.

7.9 Atbilstīgi šai pieejai atklāta interneta un tīkla neitralitātes principi skaidri un nepārprotami jādefinē un jāiekļauj ES tiesību aktos, tādējādi nostiprinot pilsoņu tiesības, kas definētas ES Pamattiesību hartā.

7.10 Komisijai principi jāizstrādā pēc rūpīgas dažādu formulējumu apsvēršanas un apspriešanās ar visām ieinteresētajām pusēm, ņemot vērā tehnoloģiju attīstību (jaunākos sasniegumus) šajā jomā.

7.11 Lai gan atklātā interneta princips ir vairāk vai mazāk adekvāti iekļauts ES tiesību aktos, proti, Pamatdirektīvas⁽³⁵⁾ 1. panta 3.a punktā un 8. panta 4. punkta g) apakšpunktā apvienojumā ar Pilsoņu tiesību direktīvas (2009/136/EK)⁽³⁶⁾ 28. apsvērumu, tomēr to varētu formulēt skaidrāk un nepārprotamāk. Jebkurā gadījumā tīkla neitralitātes princips nav konkrēti definēts ES tiesību aktos un nav pienācīgi ietverts nevienā normatīvo noteikumu kombinācijā.

⁽³³⁾ Visi statistikas dati ir no mājsaimniecību aptaujas par e-sakaru pakalpojumiem, Eurobarometer speciālizlaidums Nr. 362, 2011. gada jūlijs, http://ec.europa.eu/public_opinion/archives/ebs/ebs_362_en.pdf.

⁽³⁴⁾ Sk. atzinumu par tematu "Proaktīva tiesiskā pieeja: solis tuvāk labākam tiesiskajam regulējumam ES līmenī" (OV C 175, 28.07.2009., 26. lpp.).

⁽³⁵⁾ Direktīva 2002/21, kurā grozījumi izdarīti ar 2009. gada 25. novembra Direktīvu 2009/140/EK (OV L 337, 18.12.2009.).

⁽³⁶⁾ 2009/136/EK.

7.12 EESK, pamatojoties galvenokārt uz principiem, kas ietverti Norvēģijas pamatnostādņēs par interneta neitralitāti⁽³⁷⁾, Eiropas Patērētāju organizācijas (BEUC) atbildē uz Komisijas apspriešanos par tīkla neitralitāti⁽³⁸⁾, foruma "Transatlantiskais patērētāju dialogs" (*Trans Atlantic Consumer Dialogue*) Rezolūcijā par tīkla neitralitāti⁽³⁹⁾ un neseno pieņemtajā Nīderlandes likumā⁽⁴⁰⁾, secina, ka principu definīcijā būtu jāietver vismaz šādi elementi:

i) Interneta piekļuves brīvība un kvalitāte

Eiropas Komisijai būtu jāpanāk vienošanās par kopīgu ES standartu attiecībā uz "pakalpojuma kvalitātes minimumu" saskaņā ar vispārējās nozīmes pakalpojumu principiem un jānodrošina tā efektīva pārraudzība.

ii) Interneta datplūsmu nediskriminēšana

Pamatnoteikumam jābūt, ka dažādu datplūsmas veidu apstrādi nediferencē atkarībā no satura, pakalpojuma, lietotnes, ierīces vai datplūsmas nosūtītājas vai saņēmējas adreses. Tas attiecas uz visām tīklā ietilpstošajiem punktiem, t.sk. starpsavienojumiem.

Šim principam var būt izņēmumi, ja tie atbilst iii) ieteikumā ietvertajām pamatnostādņēm.

iii) Interneta datplūsmas pārvaldības mehānismu pārraudzība

Kā izņēmumi i) un ii) priekšlikumā minētajiem principiem un lai ierobežotu iespējamās atkāpes no tiem, kad interneta pakalpojumu sniedzēji pielieto datplūsmas pārvaldības mehānismus, lai nodrošinātu interneta piekļuves kvalitāti, viņiem jāievēro tādi vispārējie principi kā relevance, proporcionalitāte, efektivitāte, vienlīdzīga attieksme pret pusēm un pārredzamība.

⁽³⁷⁾ Pamatnostādnes par interneta neitralitāti, 2009. gads, <http://www.npt.no/ikbViewer/Content/109604/Guidelines%20for%20network%20neutrality.pdf>.

⁽³⁸⁾ Patērētājiem ir tiesības uz:

- 1) reklamētajam ātrumam un uzticamībai atbilstošu interneta savienojumu;
 - 2) interneta savienojumu, kas viņiem nodrošina iespēju
 - a) sūtīt un saņemt saturu pēc savas izvēles,
 - b) izmantot pašu izvēlētos pakalpojumus un lietojumprogrammas,
 - c) pievienot pašu izvēlētu datortehniku un lietot pašu izvēlētu programmatūru, kas nekaitē tīklam;
 - 3) interneta savienojumu, kas ir brīvs no diskriminācijas attiecībā uz lietojumprogrammu veidu, pakalpojumu vai saturu, vai arī sūtītāja vai saņēmēja adresi;
 - 4) tīklu, lietojumprogrammu, pakalpojumu un satura piegādātāju konkurenci;
 - 5) būt informētiem par tīkla pakalpojumu sniedzēju īstenoto tīkla pārvaldības praksi (http://ec.europa.eu/information_society/policy/ecom/dm/doc/library/public_consult/net_neutrality/comments/08industry_social_consumer_orgs_ngos_etc/beuc.pdf)
- ⁽³⁹⁾ TACD 2010. gada aprīļa rezolūcija (dok. nr. INFOSOC 42-09).
- ⁽⁴⁰⁾ Neoficiāls tulkojums <https://www.bof.nl/2011/06/15/net-neutrality-in-the-netherlands-state-of-play/>.

iv) Pārvaldītie pakalpojumi

Lai visiem dalībniekiem saglabātu iespējas izstrādāt jauninājumus, elektronisko komunikāciju operatori jābūt iespējai papildu interneta piekļuvei pārdot arī pārvaldītus pakalpojumus ar nosacījumu, ka pārvaldītais pakalpojums nepasliktina interneta piekļuves kvalitāti zem noteikta apmierinoša līmeņa un ka pārdevēji darbojas saskaņā ar spēkā esošajām konkurences noteikumiem un attiecīgās jomas regulējumu.

v) Lielāka pārredzamība galalietotājiem un noteikts standartizētas informācijas kopums

Jābūt skaidrai, precīzai un lietderīgai informācijai par pakalpojumiem un lietotnēm, kuriem var piekļūt ar interneta pakalpojumu sniedzēju starpniecību — pakalpojuma kvalitāte, iespējamie ierobežojumi un jebkādi datplūsmas pārvaldības paņēmieni. Eiropas Komisijai jānodrošina patērētājiem pārredzamība, tostarp skaidra informācija par noteikumiem un nosacījumiem, tiesībām izmantot likumīgas lietotnes un operatoru maiņas iespējām. Komisijai jāatbalsta plašāks dialogs un efektīvi nozares un valstu regulatīvo iestāžu kopregulēšanas mehānismi EK pārraudzībā ar mērķi vienoties par visā ES piemērojamiem pārredzamības principiem un standartizētas informācijas kopumu.

Briselē, 2011. gada 26. oktobrī

*Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas
priekšsēdētājs*
Staffan NILSSON